

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15,-
CELOLETNO DIN 60,- ZA
INOZEMSTVO JE DODATI
POŠTNINO / OGLASI PO
CENIKU / POSAMEZNA
ŠTEVILKA PO DIN 1
RAČUN POŠT. HRANILNICE 13.188

ORTJUNA

VREDNIŠTVO IN VPRAVA
V VČITELJSKI TISKARNI /
ROKOPIŠI SE NE VRA-
ČAJO / ANONIMNI DO-
PIŠI SE NE PRIOBČV-
JEJO / POŠTNINA PLA-
ČANA V GOTOVINI
TELEFON ŠTEV. 2906

Nova Rusija. Zora vstaja dela se dan, ker Radion pere sam!

Berlin, Novo leto.

Veliki Dostojevski je napisal v svojih »Besih« globokopomembni stavek: »Mi Rusi smo mlad narod, mi pričenjamo šele živeti, akoravno smo stari že tisoč let; velika ladja potrebuje globokih voda!« Na te besede in njih dopolnilo v Nitschejevem izreku: »Rusija in cerkev morata čakati!« sem se vselej spomnil, kadar je vstal pri Niobinih vesteh o smrtnih krčih matuške Rusije v meni dvom, da li bo le ta prenesla vse te silne bolečine in po strašni Kalvariji dožive la kdaj svoje Poveljanje. In na ta dva izreka mislim tudi sedaj, ko je neizbežno dejstvo, da je Rusija prebolela svoje revolucijske porodne krče in da vstaja danes zopet od mrzlih valov Ohotskega morja, od Beringove ceste pa do Dnjestra, ki jo loči sedaj še zaenkrat od nasilno odtrgane slovanske Besarabije, vsa večja in močnejša, kakor je bila pred revolucijo.

Caristična Rusija je bila evropska bizantinska država, koje težišče se je nahajalo v njenem manjšem predelu — v evropski Rusiji in še točneje v le te severozapadnih gubernijah. Vzhod je delila caristična Rusija na »bližnji« in »daljni«. Oboji pa je po njenem nazoru odgovarjal smislu evropskih kolonij. Narodi prebivajoči onstran Urala so bili za petrograjsko gospodo brezpravna raja, kakor tudi v malo manjši meri skoro celokupni ruski narod, ki je igral — povsem pasivno vlogo v vseh državnih vprašanjih in služil vladajočim samo kot objekt izkoriščanja in »kanonofuter«. Zato je šel pred letom 1917. predstavnik Rusije car s svojimi uradniki in častniki, veleposelniki in tako plastjo porajajoč se kapitalistične kaste. Kdo in kaj je bil car o tem ve danes zgodovina že mnogo povedati. akoravno se skuša pri nas iz razumljivih vzrokov to nekako zakriti. Ruski car je bil tudi svojemu narodu, ki ga ni hotel in niti mogel razumeti, zato je tudi moral pasti. Slabič in neodločen, omahljiv v sklepih in dejanjih je sam pospešil svoj padeč, pri čemer so mu z lakajsko vdanostjo pripomogli i njega vredni svetovalci in dvorjaniki, katerih poveljstva je bila s carjem zajedno itak po krvi in duhu bolj nemška, kakor ruska. In škoda je samo, da je ruski narod obračunal s svojimi škodljivci šele leta 1917., ko je moral radi tega obračuna pozneje resignirati na plačilo za vse milijonske žrtve, s katerimi je očeval

Razumna Mica uživa svoje življenje. Ne muči se z žehtanjem ali krtačenjem, za njo dela Radion. Radion sam? Ja!

Perite tako:

»Raztopite Radion v mrzli vodi, denite poprej namočeno perilo v to raztopino, kuhajte 20 minut, nato pa izplahnite!«

Perilo je čisto in snežno belo! Drgniti in krtačiti je nepotrebno, ker perilu in rokam samo škodi in — se postane mogoče lepši od tega?

Radion, idealno pralno sredstvo varuje perilo!

Francijo in Anglijo pred gotovim porazom. **Ruska revolucija je bila za Rusijo odrešenje!**

Marsikdo bo morda radi teh konstatacij nevoljno zmajal z glavo in se vprašal, na kak način morejo nacionalisti priti do takih zaključkov in skruniti svetli spomin velikega Slovana ruskega cara. Tem kratkovidnežem, ki še vedno gledajo na carsko Rusijo in njenega reprezentanta, kot prvoboritelje Slovanstva svetujemo, da se spomnijo i na simpatije napram blagopojnemu črnogorskemu gospodarju Nikoli, ki je bil tudi pri nas, ki smo ga poznali samo po legendah in globokoobčuteni »Onam, onamo« — simbol narodnega očeta in vladarja. Ako bodo nato ocenili vladarske podvige zadnjega Romanova s tistim merilom, s katerim krojijo danes sudbo o poslednjem Njegoševici, potem se bodo kaj kmalu znašli z nami na isti liniji in priznali, da je bila odstranitev Nikole II. historična nujnost za usodo bratskega ruskega naroda.

In kakor je bil na eni strani vpliv carizma na Rusijo povsem destruktiven, tako pa pomenja zanjo nastop Lenina baš obratno — regeneracijo in usmeritev Rusije na po-

ta, ki jo bodo privedla do sedaj neslutene veličine.

Lenin je Rusijo prerodil in prvi udaril temelje prave Rusije, v kateri je združil v eno vse dotlej razdeljene energije in podri meje, ki so ločile predrevolucijsko malo zapadno evropsko Rusijo od njenih vzhodnih neizmernih kolonialnih pokrajin in izobčili v dimu požarov in krvi, petih strašnih revolucijskih let ono veliko in enotno Rusijo, ki predstavlja danes eno sedmino svetovne površine!

Mi smo na to Rusijo, Lenina in boljševikov gledali z nezaupanjem, ker smo se bali, da bodo uničili še ono, kar je ostalo celega po razrovalnem delu carskih slug. Rezultati desetletnega dela sovjetov pa dokazujejo, da smo se hvala Bogu zaman vznemirjali in da je danes velika Rusija v vse bolj zanesljivejših rokah, kakor je bila tedaj, ko so njeno krmilo vodili razni Raspustini, Pugačevi, dvorne dame, goljufi in kanakje. Obračun s tujimi kapitalisti, ki ga je izvršil ruski narod po letu 1917. je bil oster ali potreben, ker je le z njim prekrizal načrte onih, ki so videli v prostranstvu neizmernih ruskih step samoj objekt kolonialnih težej in cenili ru-

ske polke z istim merilom, kakor svoje Anamite, Indijce ali Zuare. Prelom z Evropo je Rusijo prisilil, da je posegla v sé in pričela ustvarjati to, kar odgovarja njeni površini, prebivalstvu in naravnim zakladom. Prenos prestolice v staroslavno matuško Moskvo med obzidje Kremlja je bil po vsem tem samo logični zaključek.

V Rusiji nastaja sedaj nov, zaveden, samostojen in samonikel, samo na domači grudi se naslanjajoči ruski svetSKI narod. Razvoj gre počasi in v skladu z ogromnostjo prostorov in množine prebivalstva. Ali: »E pour si more!« Iz komponente boljševizma in vsakdanjega življenja vstaja nova Rusija, v kateri je že dopuščena omejena privatna lastnina. Denar je postal zopet plačilno sredstvo, kredit neobhodno potrebna potreba. Trgovec in tehnik imata že priliko prostega gibanja. V podjetjih je uvedena pri delu zopet pod in nadrejenost, ki je osobito v državnih podjetjih in za pristaše boljševiške partije še vse težja, kakor v najkapitalističnejših zapadnih zemljah. Rdeča armada je napram carski neprimerno boljša. Vodi jo enotna ideja, obramba Rusije in je osvobodjena onega strašne-

ga korupcionizma, ki je glodal na carski že pred Mukdenom, Port Arthurjem ter zrušil ponosno stavbo po Tannenbergu, Masurii, Gorlicah, Suvačkah, Lodzu v blato brestlitovskega ponižanja. Sistem sovjetov se je izkazal za ruske razmere nad vse prikladen in nemalo pripomogel k sedanjí čvrstini režima v Rusiji. Separatistični podvigi v obrobni državah so onemogočeni, deloma z ostrino protiukrepov, deloma s previdno obmejno sovjetsko politiko. Dokaz temu so odločni nastopi sovjetov proti separatizmu v Georgiji in Turkestanu. Stališče napram Besarabskem vprašanju je poznano in se vrši v tem pogledu propaganda, ki bi ne bila neumestna tudi za Jugoslovane spričo nasilne zaslužnjive bratov onkraj Javornika. Da ne gleda Moskva nič kaj prijazno tudi na po Nemčiji ustanovljene baltske države in še vedno upa na kake preobrate, tudi ni tajnost.

Podržavljenje industrije, ki dela z najmodernejšimi metodami ameriškanskega poslovanja, kot so trusti, sindikati in taylorizacija; ne nudi baš slabih rezultatov in dokazuje, da se more doseči vse kaj drugačne uspehe, kakor jih je dosegla

LISTEK.

DR. IGOR F. VIDIC:

Sveta zemlja.

Julija meseca 1919. leta sem se povrnil po dokončanih študijah v osvobodeno domovino. Burni dogodki zadnjih let, proboj Solunske fronte, propast Avstrije, plemenita gesta Wilsonova ter zahrbtna igra Italije so še vedno vznemirjevali našo malo jugoslovensko kolonijo. Dunaj, v plimi povojne psihoze, razsipev in razuzdan je s svojo bučno veselostjo, s svojim brezmiselnim uživanjem presleplil marsikaterga, da je opustil vsako nadaljnje delo ter se vrge v vrtinec užitka in razkošja.

Dunajčani sami so se sicer zelo laskavo izraževali o naši kraljevini, vzporejajo jo s svojo malo, nemotno državo — a mi mladi, ki nas ni presleplil prazni zvok visokoletečih fraz in neresničnih besedi, smo bili v skrbeh, v skrbeh za našo bodočnost. Iz našega dela po vaseh za čas naših počitnic sem spoznal dušo našega ljudstva to in onstran Sotle, iz živahnega dopisovanja in

mišljenja onstran Drine. In kot objektiven opazovalec sem videl poleg mnogo lepega in dobrega tudi senčne strani pri vseh treh bratih, predvsem naše skupne slovanske napake: dobrodušnost, plemenitost, na nepravem mestu lahkovernost in preveliko navdušenost. To pomanjkanje realnosti, prepričanja, da se dela politika vedno z razumom, a ne s srcem, me je navdajalo z veliko skrbjo: »Kakšne bom našel brate doma? Kakšna bo mladina, kakšen novi rod?

Brzovlaki je vozil proti Špižu. V oddelku je sedel še neki trgovec iz Zagreba — seveda Žid. Pravil mi je, dasi nepozvan, marsikatero bridko resnico. Činično roganje tega priseljenca me je ozlovoljilo. Odšel sem na hodnik, da bi se ga znebil. »Spilje!«

Kolodvor kakor v starih časih žalostnega spomina, samo pust in prazen. Edina svetla točka naš napisa na postaji. Revizija. In še enkrat Revizija.

»Maribor!«
 Prevladuje še vedno blagoglasni »Brunndorfer Hochdajtsch!« Slušam, gledam. Tu bo še trdo delo.

Vlak hiti. Nekaj mladostnega me prevzame. Mimo mene bežijo zlata polja, zeleni gozdovi, bele cerkvice na holmih, male vasice zasajane in srečne. Bregovi in lehe so v cvetu, reke šumijo in ptice pojo...

Zemlja! Naša sveta. Ali si res zemlja! Še vedno mrtva, še vedno ukleta! Ali še ni rod, ki biva tu, izsesal vaše Tvojo Moč, sprejel Tvojo Vero. Ali še nismo dovolj trpeli, ali še nismo zreli, da nam vzklije v srcih Veliko Pesem Zemlje, pesem, ki jo poje Pramati v tajinstvenih nočeh pomladi, v žarečih dneh poletja, v tihih urah jeseni, v zasajani zimski čas? Ali še ne poznamo Evangelij Zive Vere, Evangelij Svobode: »Delaj! Koplj! Sej!«

Okrog mene cvete in žari Domovina. Kot iradostna nevesta je pričakala izgubljenca, ki se vrača po dolgih leth iz tujine, kot ljubeča mati je sprejela sina v svoje naročje. Smeh je na njenem licu, pesem je v srcu. »Zemlja, zemljica sveta, kako si lepa v svoji svobodi!...«

»Celje!«
 Kakor električni tok me strese ta beseda. Celje! Naše Celje! Pogledam skozi okno. Na strehi ponosne zgradbe, veletrdnjave celj-

skega lažigrmanstva se vije v sijaju zlatega solnca prapor — prapor Svobode.

Drhtim kot v mrzlici. Nekaj tesnega, težkega se je ločilo od mene. Mnogo senc in skrbi je razgnal ta veseli ponosni prapor vrh nekdanje veleniške kule.

V Ljubljani ne opažam spremembe. Dekleta še vedno rada nemškutarijo, stari penzionisti se grejejo na klopih Tivolskega parka, slavna »promenada« pa je še vedno duhomorna in dolgočasna kot je bila nekdanj.

Doma opazujem mladino. Hm... čudno, čudno. Vse nekako čudno in lahkomiselno, neresno, plehko, a silno, silno »moderno!« Danes proslava, jutri čajanka, tretjič ples, ples in ples... seveda vse »za narod«. »Za narod« se pleše afriške divjaške ples, ki ubijajo vsak estetični čut, »za narod« slušaš one mačje zvoke različnih »jazzov« itd. Čudno — tu še ni vse izgubljeno. Vedno več vidim dela pred seboj. Tu bo treba prijeti, trdo in brezusmiljeno.

Poglejmo še najmlajše. Deca gre iz šole, smeh in radost jo spremljata. Pogovarjajo se o šoli,

o prijateljih, o svojih malih brigah in težavah, ki so tako ljubke, če jih slišiš po dolgem času ter se spominjaš nekdanjih časov. A nekaj nadvse jasnega in zdravega je v tej deci. Svoboden rod je to, Jugoslovanski novi rod, iskren in jasev, poln vere in upanja. In to ti jasni obraz, to te jekleni in priganja in ritem, neizprosni ritem povelja je rojen iz Pesmi Zemlje: Delaj! Koplj! Sej! —

V mesečini leži vas pod mano. Bela pravljica noč je razpeta nad poljem in pogorjem, prva noč doma. Na malem holmu stojim in pijem zopet šestlet domačih poljan, šepet domačih gozdov, šumenje domačih voda...

Zemlja poje. Njen glas je tih in brezslušen ušesu, a mogočno in zvočno potrka na srce naše, na dušo...

Zemlja poje. Iz bilk in dreves se rodi veličasten spev, iz vod in zraka buči, širi se, množi, odbija, druži se in raste Pesem v akorde zlatih strun, ki bučijo in pojo do zvezd.

»Delaj!« Čakala sem Tebe, žejna sem in lačna resne in odkrite besede, potrebujem Te! Ni še do-

Jugoslavija z Beljem, Čukarico, Tuzlo, Prijedorom, morikovskimi šumami itd.

V Rusiji danes že eksistira razlika med stanovi. Med njimi pa ni moči najti gospodujočega razreda, kakor v Evropi. Uradništvo in proletarijat sta hočeš, nočeš odvisna od 120 milijonov mušikov, ki so jeli v Novi Rusiji postajati zelo odločilni faktor, odkar se je uvedel nekak dvopartijski sistem v sovjetih s pripadniki boljševikov in nestrankarjev, katerih 70% je kmetov. Ne-strankarji stoje pod direktno kontrolo boljševikov, ki nadzorujejo njihovo početje, ali vendar vedno bolj uveljavljajo lastno politiko. Tako so postali sedaj podeželski sovjeti že prave domene nestrankarskih kmetov, napram kojim so komunisti v neznatni manjšini.

Solstvo se razvija v primeri napram carskim časom z epohalnimi koraki. Borba z analfabetizmom je v resnici gigantska in spominja v mnogem po načinu Friderika Velikega in njegove kaplare-učitelje.

Iz sence vseh teh posameznih akcij pa vstaja glavni njihov rezultat — zavest silnih narodnih mas, od Beringovega preliva do Dnjestra, da so pripadniki velike ruske nacije in podaniki sovjetsko agrarne države, katero je treba očuvati enotno in neokrnjeno.

Anglija hoče z vsemi sredstvi zavreti razvoj novo nastajajoče Rusije, ki bo gotovo v doglednem času izpregovorila o starih računih iz leta 1870. in si navzlic desetletnim naporom londonskih velmož priborila pot do nezasužnjene izhoda na morje. Ta napor Anglije pa je brezploden, ker je Rusija s svojimi neizmernimi zalogami surovih si-
leže pod in nad zemljo ter neusah-
ljivim vrelcem živih narodnih sil kontinent zase, kakor Amerika, ki bo lahko kaj kmalu izhajal naslanjač se samo na lastne sile.

»Avtarhija Rusije« — to je danes deviza vladajočih v Moskvi, ki jo sprovajajo s prirojeno železno doslednostjo in fanatično gorečnostjo. Ovine so resnično skoro nepremagljive, ali prirojene sile ruskega človeka, ki predstavljajo, če tudi počasi, gore, bodo premagale vse! Tedaj pa bo vstala Rusija kot ogromna, zaključena celina, sloneča na neizmernih zakladih svete ruske zemlje pred Zapad in izvršila veliko poslanstvo zemlje iz katere smo izšli vsi, ki danes čuvamo slovenske meje na Soči, Krkonoših in Visli!

Vprašanje je le, da li ne bomo Jugoslovenci na ta moment zopet tako pripravljeni, kakor na Ujedinjenje leta 1918? A. V.

Porodice.

Po parlamentu je zopet zasmrdelo po gnojnici, ki se je prelila po glavah radikalnih prvakov. Z naslado bodo poročali o najnovejših škandalih in gorostasnih razmerah v naši državni upravi inozemske novine in italijanske trobente bodo napolnile ves svet z »najnovejšimi« vestmi iz zibelke balkanizma. Posebno sedaj, ko se razkriva mednarodni škandal tihotapljenja orožja in municije iz Italije v Madžarsko bo italijanski žurnalistiki dobrodošel mastni ogvir iz našega parlamenta, da z njim nasiti senzacije želni kulturni svet in odvrne pozornost od italijanskih mahinacij.

Naša javnost je sličnih afer že čula toliko, da tudi zadnja razkritja ne bodo napravila nezabrisne vtise. Poleg tega bodo vladna glasila ublažila strahotna razkritja z vsemi pripomočki naše moderne žurnalistike. V prihodnjih dneh ne bo manjkalo napadov na osebno čast onih, ki so se drznili raztrgati zastor in pokazati javnosti vso nagoto naše uprave. Vse samo da se reši lične interese prvakov armade, rekrutirane iz izmečkih vseh stanov delamržežev in demagogov — da se reši beogradске porodice, ki so našle toplo zavetje v velesrbskem gnezdu — radikaliji.

Porodice so škodovala našemu narodu več kot vsi napadi in obrekovanja naših sosed, porodice so ubile več narodove sile, kot vse bombe makedonskih revolucionarjev. Porodice se plode v tistem radikalnem gnezdu kot kuncu in ne uniči jih zakon proti korupciji, kot da so porodice po zakonu izven zakona.

Državna uprava pada, država se ruši, narod poginja. Vse samo radi porodice.

grajen Hram naših src, ni še dovršeno Svetišče Ljubavi, v katerem bo rojena Slovanska Svoboda!

Koplj! Niso še odkriti vsi zakladi naši, niso še svobodni tajni, zapečateni studenci. Žive vode, ki snivajo pod mojim srcem! Dvigaj zaklad Tvoje matere, ki je namenjen Vam, vsem, ki ste jasne volje, zlate duše in hrabrega srca!

»Sej! Glej — plodne so moje njive, stotero Ti povrnejo bogastvo, stotero Ti rodijo misli in uresničijo Tvoj najsmelejši sen. Malo je sejalec v teh težkih dneh, pomozite, pomozite še Ti! Razor te čaka, volički so napreženi, pripravljeni je plug. Orji ledino in sej!«

Zemlja poje...
Pijem njeno pesem. Veliko Pesem Zemlje, Evangelij Žive Vere. In okrog mene šepče naš gozd, pod mano šeleste naša polja, a v globini prepeva naš vir...

Opojna je Tvoja Ljubav, Mati, opojnejša kot trtni sok Tvojih gor.

Sladak je Tvoj objem, Mati, slajši kot poljubi najlepših mladenk.

Sveta je Tvoja Pesem, Mati, saj je rojena iz naših src in našega življenja, saj je hrepenenje in ljubav.

Ali ni za uničenje te zalege res nobenega sredstva? Ali ni sile, ki bi udarila v to kačje gnezdo in bi makar s krvjo izbrisala iz našega življenja ta najsmratnejši pečat? Ali se mora res pripravljati s silo teren jugoslovenskim nihilizmom?

Carska Rusija je imela Sibirijo in vsled njenih strahot kjer je moral politični zločinec pridobivati bogastvo iz zemlje s svojo krvjo je bil ruski car od ogromnega ruskega naroda milijonkrat proklet!

Mi potrebujemo jugoslovensko Sibirijo za naše porodice. Z bičem priganjana naj bi ta svojat garala pri regulaciji rek, gradnji mostov in železnici do smrti in premišljevala o dolžnostih članov človeške družbe. In kdorkoli bo ustvaril to jugoslovensko Sibirijo bo od vsega jugoslovenskega naroda milijonkrat blagoslovljen.

V vladi je danes močno zastopstvo Slovencev. Že mesece greje klerikalna stranka v opoziciji premre ude na radikalnem zapečku. Nekdaj največji gromovniki proti porodicam se solhajo že mesece z njimi na istem prostoru in še nikdar ni plesala porodica tako sadističen ples kot sedaj, pod radikalno-klerikalnem plaščem. Bodo li poslanci SLS k temu večno molčali! Ali se upajo vzeti vso odgovornost, vso strašno obtožbo na svojo vest! Niso Slovenci med celo dvajsetorico zastopnikov SLS izvolili moža, ki bi imel pogum izreči obsodbo nad dosedanjim delom vlade! Jeli ta molk strankarska disciplina, partijsko koristolovstvo — ali je preračunan sistem nadaljevanje dela, ki ga je vršila SLS pred in med vojno, in zasleduje iste cilje!

A v pesmi je Resnica.
»Rastem v Tebi, Zemlja Sveta, ki me jačaš in jekleniš, da sem močan in svetel v Tvoji Ljubavi!«
Sanjam in okrog mene je bela noč. V srcu pa gori trojni plamen Tvoje Pesmi:
»Delaj! Koplj! Sej!«
(Ponatis iz »Jugoslavije«).

MILUTIN JOVANOVIĆ:

V PRVEM NALETU. (1912.)

V več kilometrov dolgi koloni smo se vzpenjali po strmi poti, vsekani v sotesko temne Plavice. Pod težo sukenj, orožja in municije smo komaj dihal, v vročini pripekajočega solca.

Čutili smo kako nam drhtijo kolena od utrujenosti, dihali smo hitro, žile na vratu in sencih so se nam napele, da smo čutili bolečino. Torbe za naboje so nam neusmiljeno stiskale trebuh, oprtači pa so nam žulili izmučene rame. Žeja, neznoša žeja nam je sušila grlo in jezik in ustnice so nam pokale.

Dve uri sta že minili, odkar smo brez vsakega griljaja kruha in požirka vode podrli bivak in marširali. Polk se je žuril, da bi prav-

Blíža se Jurjev danak! Jugoslovenski četnik ga je praznoval do sedaj onostran granice. To pot kaže da ga bo moral tostran. Potem pa gorje

porodicam in njeni okolici, kajti jugoslovenski četnik ne sodi po mrtvi črki zakona, temveč po živem utripu srca!

Spominu padlega brata

VALENTINA ŽICA

se oddolžujemo z neumornim delom in izpolnjevanjem njegove oporoče v službi ideje, za katero je živel, delal in umrl.

V jubilejnim letu.

Dočim stopa bratska češkoslov. republika v jubilejno leto z obširnim programom, po katerem bo proslavila desetletnico svoje svobode z velikimi mednarodnimi prireditvami, kongresi, razstavami, novimi ustanovami itd. — pri nas ne mislimo na nič podobnega, ampak je vlada sklicala neko komisijo, ki naj preišlija, kako bi se naj proslave vršile po šolah in drugod. In vendar bi imeli tudi mi dovolj vzroka, da nekaj storimo za svojo državno propagando, da izpremenimo v svetu pojem »balkanizma« in da pridemo tudi v domačih zadevah kam naprej. Zato je potrebno seveda najprej, da zmaga povsod nacionalna ideja in da prenehamo s sramotnim režimom, v katerem razni hegemonistični, autonomistični in avstrijakantski elementi preganjajo poštene ljudi, ki so zvesti pristaši nacionalne ideje. Da v jubilejnim letu ne more biti na čelu vlade mož, ki kot ministrski predsednik ne ve, koliko je star njegov sin, je samo po sebi razumljivo, in mislimo, da spada na vodilno mesto politik, ki zna kaj več nego loviti sulce in zajce, da ne govorimo o kozlih, ki jih je ustrelil naš vrli lovec tekot svojega delovanja kot šef vlade. Situacija se zdi ugodna in želej je, da bi zmagale dobre nacionalne demokratične smeri proti reakciji in da bi se začelo v naši upravi novo življenje. Stotisočere množice v naši državi čakajo odrešenja in ob koncu prvega desetletja bi morali biti vsaj tako daleč, da bi bila rešena najnujnejša vprašanja, ki so nam ostala po vojni, da ne bi čutili krivice, ki se gode neštetim vsled brezbriznosti vlade. Rešitev vseh teh problemov pa je v delu.

Ne štednja, ampak delo ustvarja blagostanje in napredek.

Štedenje (— pri tem ne mislimo na avtomobile, provizije, komisije in plačane časti!) ne more biti podlaga gospodarskega napredka — tak napredek je mogoč le v investiranju, v podjetnosti, dobrem gospodarstvu itd., pri čemer zaslužijo vsi, ki delajo, in iz dela žive zopet oni, ki so prej delali in oni, ki bodo delali za nami.

časno zavzel svoje položaje v borbenem razporedu divizije. Treba je bilo osigurati levo krilo in najti zvezo z bolgarsko rilsko divizijo, ki se je blizala od Kočan.

Ozka steza, ki je bila na vsak korak razrita po hudornikih, nam je oteževala marš in nas mučila do obupa. Že smo dohajali vojnike iz prvih vrst, ki so utrjeni padali in sklonjeni skušali napraviti prostor drugim. Z razširjenimi rokami, sklonjenimi glavami in zaprtimi očmi so bili slični mrtvecem: ležali so nepremično kraj pota porumenele, utrjenih lic in stisnjenih ustnic. Nekaterim je iz nosa in ust tekla kri in le tiho stokanje je kazalo, da je še življenje v teh mučeniških telesih. Šli smo mimo njih otopeni za tujo bolečino in v skrbi za lastni obstanek in smo mislili le na to, da nas čaka enaka usoda kot te otrple može, pokraj katerih smo stopali.

Včeraj je polk prehodil v dolgem in napornem maršu preko 40 km. Ničesar ne vidimo pred nami, tam kjer je modrikasti Kara Dag. Niti en strel se ne čuje, ki bi nam napovedal bližino borbe in — smrti, a vendar čutimo ta strašni čas v tej strahotni tišini, v tem ozračju,

Štedenje je pogosto samo izgovor za lenobo in nezmožnost. Če bi reševali naše probleme z delom namesto prepričkom in »štedenjem«, bi bili že bolj napredovali. Kako štedenje pa je to, ko se zapravlja dragoceni čas z brezplodnimi debatami in prerivanjem okoli vladnih korit. Štediti pri izčrpanih upokojencih, onemoglih orožnikih, pri vdovah in sirotah, pri kulturnih in znanstvenih zavodih — se pravi: delati socialno in kulturno zlo, ki se prej ali slej maščuje. Delavna vlada dobi vedno dovolj sredstev za take potrebe — samo nedelavna vlada rešuje take probleme s štedenjem.

Nismo siromašna zemlja* — hvala Bogu — in ne bi bilo treba, da se piše o lakoti v Jugoslaviji — in še manj bi bilo treba, da mora kak Jugoslovčan po svetu s trebuhom za kruhom — če bi gospodarili tako, da bi imel vsakdo dela in kruha doma dovolj. Tako delo pa more vršiti le široko nacionalna vlada, ki ima srce za vse, ne pa omejenici, ki mislijo pri vsem vedno le nase.

V desetem letu naše svobodne države bi se ravno v tem vprašanju moralo priti do konca in jih rešiti tako, da bo skupna država vsem tudi — skupna domovina.

Dočim so češki novoletni listi posvetili svoje uvodnike vodilnim mislim ob začetku jubilejnega leta in je češki »Narodni svet« izdal obširen proglas na narod, da složno in dostojno proslavi 10. leto svoje svobode, pri nas nismo prišli iz dnevnih politike in zdi se, da bo deseto leto enako vsem drugim, četudi bomo stali na jubilejni dan zopet obubožani, nezadovoljni, preganjani in prevarani pred spomenikom svobode. Ali ni nikogar, ki bi povzdignil glas v imenu naroda?

»Sklicevanja na Kajmakčalan smo siti do grla«, je pisalo »Jutro« na novo leto. Gotovo je žalostno, če naj zmage naših mrtvih herojev krijejo napake nezmožnih vladodržev. A vprašanje je, če naj zato poteptamo vse, kar je nam svetega. Slabo se nikoli ne teči s slabšim, in dolžnost vseh je rešiti vsaj to, kar je bilo v nas lepega in velikega pred vse uni-

v svojih živcih in v mozgu. Ta negotovost, ki je posledica pričakovanja nečesa strašnega, nevidnega, nam drži živce napete in zato gremo mehanično naprej, izmučeni do skrajnosti, a vendar z neko čudovito naglico.

Ko smo pred dobro uro pasirali samotno selo blizu Kratova, so nas pričakovale gomile seljakov, žen, deklet in dece. V napol porušenem stolpu vaške cerkve je pritrkovalo, žene pa so se križale in naš blagoslavljal.

Ko smo se že vzpeli na ostri greben Plavice, smo še čuli za seboj v dolini turobno zvonjenje.

Ustavili smo se za stenami Plavice, ki so, gledane iz doliave, slične turškim kulam ali minaretom. Povsod pred nami in za nami je rastlo nizko, a neprehodno grmičevje in bodičevje. Uvrščeni smo čakali tu, strganih čevljev in obleke in krvavih rok in lic — posledica prodiranja skozi to bodičevje. Bilo je okrog dvanajstih. Solnce je strahovito palilo in z ramen smo vrgli vse, kar nas je bremenilo. Za nami na pustem travniku se je pasla čreda ovac, katerih meketanje

čujočo golaznijo plačanih politikov. »Slov. Narod« pa se je spravljal čisto na ozko stališče »Ljubljancina« in hvali klerikalce, češ: »Naši klerikalci od dr. Korošca do dr. Natlačena razumejo srbijanski mentalitet bolje nego mi in se nam zdaj smejejo. Želim torej, strastno želim, da končno začnemo tudi mi enkrat posnemati naše klerikalce...« Sramota je, da nam vladajo ljudje te vrste, a kdo je kriv? Rešitev ni v klerikalnih metodah — to je le rešitev zanje, dokler obstoja korupten sistem — zato klerikalcev ne bomo posnemali, ampak bomo delali na svojem nacionalnem programu, kajti treba je misliti na rešitev vseh, to pa bo mogoče v boju proti čaršiji, nazadnjaškim in autonomističnim elementom.

V debati o proračunu zun. ministrstva je padla tudi beseda, da bi moralo zmagati v naslovu države ime Jugoslavija, ki se je že uveljavilo v zunanjem svetu. Tudi to je problem jubilejnega leta. A ni niti ne problem! Pri nas imamo mnogo problemov, ki niso problemi, zato ne pridemo iz njih. To je pravzaprav naravna stvar — saj vsi veliki listi pišejo o Jugoslaviji — mi pa oficijelno nosimo pred svetom svoj SHS in se jezimo, če svet te formule ne razume. Mnogo je še drugih stvari, ki bi jih želeli za jubilejno leto, a vemo, da bo le malo iz njih izpolnjenih. Zato pa tembolj velja za nas vse geslo: **Nacionalisti skupaj!**

Vi predvojni bojevniki jugoslovenske misli, vi, ki ste bili zaradi pravice preganjani in trpinčeni, vi, ki ste se med vojno zavedli svoje dolžnosti, ki ste podpisovali deklaracijo, manifestirali na zborovanjih pozdravljali Jugoslavijo, trpeli in delali z narodom, ki ste razumeli veliki zgodovinski trenutek, ko je prišel, sodelovali pri borbi za Primorsko in Koroško in posebno vi, ki ste trpeli po frontah, se bili in krvaveli za našo stvar, vsi vi vstopajte v jubilejno leto v spominih na preteklost in oživljajte z besedo in dejanjem idejo, za katero ste se borili. Orjuna je morala nastati, ker smo videli, kako propada nacionalni duh, kako se zlorablja svoboda in kako propada državna ideja! Da je bilo med našimi bojevniki tudi nekaj nevrudnih, je že zadnjič povedal brat Marko, a zato je Orjuna danes še vedno središče vseh dobro želečih, trpečih in borečih se, in če je v Sloveniji naš pokret zadnje leto nekoliko zaostal, se je razveseljivo razvil v Srbiji in — v jubilejnim letu bo opetovano prilika, da izpregovorimo v imenu stotisočev nacionalistov-idealstov, ki drže naš prapor svobode in jugoslovenske države že od temnih avstrijskih dob pa do desetega leta SHS države, ki še ni utegnila vsled svojih slabih politikov — urediti razmere tako, da bi bila to res naša zaželjena, pričakovana in radostno pozdravljena Jugoslavija! Združimo v jubilejnim delu srca in roke k skupnemu delu, morda bo potem drugo desetletje srečnejše od prvega. J. B.

Listnica uredništva

Z današnjim dnevom smo znižali ceno posamezni številki »Orjuna« na 1 Din.

je pretrgalo tuintam zlokobno tišino.

Doli v selu pa je dalje zvonilo... Dozdevalo se nam je, da tam doli ob zvokih zvonu moli za nas na stotine duš naših padlih.

Naenkrat čujemo zamolklo peketanje in rezko komando. Obrnili smo glave v ono stran. Poljska baterija, katere topove so navezali z vrvmi, je polzkušala po strmni doseči desno stran naših položajev. Vprega je bila pri vsakem konju dvojna in plemenite živali so s strašnim naporom polzkušale zmagati strmino. Topničarji so med psovanjem n nervoznim vpitjem udarjali z bičji po jadrnih konjih, ostali vojniki pa so z vrvmi zadrževali topove, da niso strmoglavili v brezdnjo. Ena od naših čet se je oddvojila od nas in prihaja bateriji na pomoč.

Tedaj pa pretrese ozračje krik, strašen in gromovit; grom, kotrljanje, prasketanje polomljenih delov topov in stokanje ranjenih je napolnilo do sedaj mrtvaško tišino. Del baterije je strmoglavil s konji in vojniki v prepad, iz katerega smo čuli le še bolesterne krike ubogih živali in strašno stokanje nesrečni-

Desetletja.

Desetletja so stopnišča, ki vodijo skozi zgradbo stoletij.

Dogodki so koraki, ki jih delajo narodi na poti do svojih ciljev. — Letnice so sledovi za njimi.

L. 1828. sta se vrnila v Ljubljano dva mladostna prijatelja, Čop in Prešeren, da položita svoje mlade sile na altar domovine. Na Hrvatskem je ob tem času že odmevala »Lepa naša domovina« in z njo se je budil narodni duh. Na Balkanu se je borila Rusija proti Turčiji in Angliji za svobodo Grčije in Srbije.

L. 1838. Delo Čopovo in Prešerenovo je dovršeno. Andrej Smole pripravlja izdajanje slovenskega lista in leposlovnih knjig; skuša oživiti slovensko gledališče. Ilirski gibanje na Hrvatskem je objelo ves narod. Grof Drašković izda Proglas za velikodušne hčere Ilirije. — Stanko Vraz in Ilirci so razširili ilirsko misel po vsej Sloveniji, posebno ob severni meji. Ilirski gibanje sega tudi na srbska tla. V Srbiji vlada Miloš Obrenović, ki je sprejel za državo na zahtevo Rusije prvo ustavo.

1848. Meseca marca izbruhne v Evropi revolucija. Slovenci zahtevajo zedinjeno Slovenijo. V Zagrebu se bori sabor proti Madžarom. V Vojvodini je vstaja. V Pragi slovenski kongres. Ilirci iščejo zvez s Srbijo. Jelačić se pripravlja na pohod. Leto velikih nad in malih uspehov.

L. 1858. V Avstriji vlada Bachov absolutizem. Slovenci dobe svoj leposloven list »Slovenski Glasnik«. Levstik stopa v ospredje narodnega boja. V Italiji je upor. Na Hrvatskem raste narodni duh v borbi proti Bachovim huzarjem; Strossmayer širi jugoslovensko misel. V Srbiji se zbira »Nar. skupština«, ki odstavi kneza Aleksandra in pokliče Miloša na prestol. Začetek ustavnega življenja.

L. 1868. Dualizem. V Mariboru začne izhajati »Slov. Narod«. Leto »taborov«. Zbrani množice naroda zahtevajo narodnih pravic. Velike manifestacije v Pragi pri polaganju temeljnega kamena za »Nar. divadlo«. Jugoslovanska mladina na Dunaju ustanovi »Zoro«. Hrvatska podpisuje pogodbo z Ogrsko. Knez Mihajlo umorjen v Topčideru. Z

njim propade njegov načrt za osvobodjenje srbskih pokrajin.

L. 1878. Slovanstvo slavi novo leto v veselih nadah, ker je padla Plevna. Turčija mora podpisati mir v San Stepano. Berlinski kongres. Okupacija Bosne in Hercegovine. V Sloveniji zmaguje napredni narodni program. Vstaja v Bosni in Hercegovini. Petar Mrkonjić stopa med vstaše. Balkansko vprašanje stopa v ospredje evropske politike.

1888. Klerikalna reakcija na Slovenskem. Na Hrvatskem Khuen-Hedervary preuredil volilni red in si zajamčil večino; z novim šolskim zakonom omogoča ustanavljanje madžarskih šol. Srbija sprejme novo ustavo; borba med radikali in liberalci.

L. 1898. Klerikalna vlada v Sloveniji. Nove mlade struje v literarnem in političnem polju. »Zadruga«. Hrvatsko dijaštvo, ki je odšlo iz Zagreba v Prago, začenja odločno borbo. Nova nada. Borbe v Srbiji proti Obrenovićem dosegajo svoj višek.

L. 1908. Aneksija Bosne in Hercegovine. Velike demonstracije v Beogradu. Aneksijska kriza. Na Hrvatskem zavlada baron Raich. Pri volitvah, ki jih je razpisal, si jajo zmaga hrvatsko-srbska koalicija. Veliko omladinsko gibanje. Preganjanje Srbov na Hrvatskem. Septemski dogodki v Ljubljani. Jugoslovenska nacionalna misel zmaguje na vsej črti.

L. 1918. Borba za Jugoslavijo. Slovanstvo vstaja. Velike manifestacije v Pragi, ljudski tabori za zmago deklaracije, konec vojne, razpad Avstrije, proglašenje ujedinjenja.

L. 1928. ???

Veliki so bili koraki desetletij! Ko bi pogledali nazaj v l. 1728., bi skoraj ne opazili sami sebe. Skoraj nas ni bilo. Ni bilo ne šol, ne slova, ne države. In kaj bo čez 100 let?

Ali nismo dediči velike dobe, ki pričakuje zato od nas velikih dejanj? Ali ni poklican vsak, da vrši svojo dolžnost na svojem mestu? Le tako bomo premagali zlo sedanjosti in dejansko slavili desetletnico v znamenju idealov l. 1918.

merah zadoščala za pridobitev potrebnih sredstev. Toda razmere so se spremenile, zaslužek se krči in naš človek je upravičeno začel zahtevati, da se tudi merilo davka uravna po novih nastalih razmerah. Do te zahteve je imel polno pravico tem bolj, ker so se naši južni kraji že zdavno gospodarsko opomogli v toliko, da prevzamejo na svoja ramena enako davčno težo, kot prečanski. Zavest, da nam je potreba večjih žrtev, dokler se ne dvignejo vse pokrajine naše države do kolikor toliko enake gospodarske produktivne sile, je lajšala prečanom žrtve. Čim pa so se neprikrito pričele favorizirati pokrajine bivše Srbije z neprestanimi gospodarskimi ugodnostmi, je prišel v prečanskih krajih odpor proti takemu postopanju vedno bolj naraščati.

Srbski del našega naroda je bil od političnih partij popolnoma napako vzgojen. Tekom vseh let so ustvarjale politične stranke v pokrajinah bivše Srbije med narodom prepričanje, da to stanje gospodarskih ugodnosti ni prehodno, temveč mora ostati stalno. Z drugimi besedami: Srbija ima za vedno v naši državi napram ostalim pokrajinam privilegij, ki njene dolžnosti krči na minimum in dviga pravice na maksimum. Umevno je, da je egoistični nagon, ki ga ima vsak posameznik kot tudi masa, tudi pri Srbih te nazore tako utrdil, da bo danes naletel

vsakdo na močan odpor, kdorkoli bi jih skušal ovreči.

Vse politične partije se tega v polni meri zavedajo in se previdno izogibajo načeti to vprašanje, ker bi jim bil v tem slučaju volilni teren precej razruvan. S tem pa se ustvarjajo v naši državi razmere, ki ubijajo med narodom vsak smisel državljanstva, ki spodbujajo temelj ustavi, s katero je vsem državljanom zajamčena enakopravnost. Kaj nam pomaga to jamstvo na papirju, če čuti prečan v praksi ob vsaki priliki, da so njegove žrtve za skupno življenje mnogo večje kot njegovega južnega brata, če se ob vsaki priliki iztisne iz njegove mošnje mnogo več davkov kot pri drugih. Kaj pomaga vse kulturno in politično delo nacionalnih organizacij za »edinstvo in enakopravnost« država po svojih zastopnikih v praksi dosledno izvaja načelo dvojnih državljanov.

Predstavniki južnega dela našega naroda povdarjajo ob vsaki priliki ogromne zasluge za to državo ter kaj radi udarjajo na svoja patriotska prsa. Sedaj imajo priliko, da se izkažejo jugoslovanskemu narodu res kot dobrotniki, kot možje, ki jim je interes celokupne države višji od ministrskih mest in poslanskih dnevnice. Dolžnost njihova je, da stopijo pred narod, mu brezobzirno strgajo krinko z obraza ter zakličejo: »Dajte kralju, kar je kraljevega!«

„Revanchekrieg“.

Beč, o Božiču.

Z zvonikov ponosnega Doma pojo svetonočni zvonovi in se mešajo z melodijo svetonočne pesmi, ki jo prepevajo maliki v sosedni sobi »Mir ljudem na zemlji!« To je deviza vseh naslovnih člankov v božičnih izdajah berlinskih novic, ki enoglasno potrjujejo željo in voljo nemškega naroda ohraniti mir za vsako ceno in podpreti vse težnje, ki so v skladu z mirovnim pokretom.

»Niemand wieder Krieg!« je včeraj zaklical ob trideseti repriži Tolstega »Razputina« simpatični S. Wegener in vrgel preko odra svojo puško. Na njegov krik je reagiralo dvatisoč parov rok, ki so ga burno odobraval, kakor enak klic v Kominterni operi pri izvajanju Abdel »Kadras«, ali v Ufa palači pri filmu »Božična žica«.

Mi, ki smo se borili z Nemci na življenje in smrt in ki jih poznamo samo po Fridrihovi dolgi fantini in potsdamskih grenadirjih ter činih med svetovno vojno, kar skoro ne moremo verovati v to prerokenje naroda militaristov. In skoro, da vstaja v človeku vprašanje, da li ni vse to miroljubno razpoloženje grda komedija in da li se ne skriva pod pacifiističnim naličjem propovednikov miru in sprave, obraz pruskega železnega feldmaršala, ki samo čaka ugodnega momenta, da masčuje ponižanje izza leta 1914. In raztrga versalski traktat.

Ko človek natančneje preštudira to pacifiistično razpoloženje širokih množic in vladajočih krogov pa pride do zaključka, da je pozitivno in da sloni na zelo trdnih empiričnih premisah, katerih prva je razorožitev Nemčije.

Nemčija je danes popolnoma razorožena! Razorožitev »provedena po razorožitveni konferenci je tako popolna, da stoji danes napram 100.000 najemniške nemške vojske 700.000 Francozov, ki razpolagajo s 3000 poljskimi topovi, proti 300 nemškim. Nemška vojska je danes brez težke artilerije, tankov, aeroplanov in ostalih modernih tehničnih orožij, brez katerih ni mogoče sedaj voditi uspešno niti defenzivne vojne. Vse obstoječe zaloge vojnega materiala so uničene in je odslej določena za vsako vrsto kontingentna množina dovoljene zaloge.

Pesimisti sicer trdijo, da so Nemci svoje orožje poskrili in da ga še vedno na tihem izdelujejo. Kdor pozna vojno tehniko ta pač ve, da je tudi morebitnih par stotin skritih strojnih pušk in nekaj desetnih topov napram potrebnim množinam za armiranje milijonskih armad brezpredmetno. Tajna vojna industrija je onemogočena po zelo vestni kontroli zaveznikov, kakor tudi nemških letvičarskih elementov, ki v tem oziru ne poznajo nikakega patriotskega parda.

Nemcem manjka za vojne nabave in eventualno vojno tudi denarja, brez katerega ni moči v vojni prav ničesar opraviti, kar je že dejal pred

stoletji stari Montecuculi. Sedanje nemške meje so za ofenzivne vojne operacije nadvse neprikladne. Belgija je zavarovana proti novi invaziji z najmodernejšimi obrambnimi pripomočki. Poljski koridor loči najbojeviteljši predel Nemčije, Prusijo v dva dela, katerih enega zamorejo Poljaki v par urah povsem okupirani. Borbeni duh je med Nemci danes navzlic vsem naporom raznih organizacij skoro enak ničli, kar baš te organizacije prav nič ne prikriva, ko tožijo nad popolnim zlomom one nemške duše, ki je doprinesla nemški čudež pri Tannenbergu in se štiri leta borila sama proti vsem. Nemčija dalje ne more dobiti za revažno vojno zaveznikov, ki bi ji krili hrbet in pripomogli k porazu Francije. Italija je zapustila l. 1914. tako globoke sledove v srcih Nemcev, ki so imeli tedaj pripravljene kompozicije vlakov, s katerimi bi v smislu vojaške pogodbe prepeljali preko Monakovega tri italijanske armadne kore do Coblenza, da danes nanjo v borbi proti Franciji nihče ne računa. Rusija pa tudi nima interesa izpostavljati svoje trupe ognju francoskih topov, ker se predobro zaveda, da bi s tem samo podprla hohenzolerske reakcionarje in čisto zastoj žrtvovala cvet svoje moči za tuje interese.

O razliki med francosko in nemško vojsko v pogledu oborožitve je bilo že govora. Dočim nima Nemčija danes nikakega mobilizacijskega aparata, je Francija svojega toliko spopolnila, da more postaviti v dvajset štirih urah na noge armado pet milijonov mož, razdeljenih v 150 divizij. Francoski dalekosežni topovi so ta čas toliko dovršeni, da ne leže pod njihovim akcijskim radijem zgolj velika nemška obrenska mesta, nego vsa westfalska težka industrija. Organizacija francoske vojne aviatike je sedaj dosegla toliko popolnost, da lahko zatemni nebo v prvih trideset šestih urah jata štirisoč vojni letal nemško sonce in na podlagi konskega sistema v par urah razruši najvažnejše komunikacije in tovarne v zaledju Nemčije. Trideset osem francoskih aviatičnih tovarov razpolaga s toliko produkcijsko kapaciteto, da lahko producira v slučaju sile vsakih 15 minut eno letalo in vsakih deset minut en letalski motor.

Z ozirom na ta dejstva je lahko razumeti izjavo generala Ludendorfa, ki jo je dal Briandovemu novinarskemu prijatelju Sauerweinu, »da je revanšna vojna Nemčije proti alijanim silam, osobito pa še proti Franciji iz vojaških vidikov še tako v bodočnosti se nahajajočem obdobju čisto nemogoča in da ni Nemčija v stanu postaviti se Franciji uspešno niti tedaj po robu, če bi jo tudi katerakoli tretja velesila oborožila, ker bi ne mogla pravočasno izvesti mobilizacije.« Enakega mišljenja je general von Deimling, ki piše v svoji knjigi:

»Kaj bi se zgodilo, ako bi se v resnici nekoč zbudil furor teuronicus?

Par ur po tem bi se pojavilo nad Berlinom in ostalimi nemškimi velenimi na stotine sovražnikovih letal ter jih obmetavalo s plinskimi bombami. Enako bi deževale bombe na vozeče vlake, železniške objekte in tovarne. K zastavam hiteče moštvo bi bilo zdecimirano že preje, kot bi se zbralo na določenih zbirališčih. Istočasno bi se pojavile pred nemškimi lukami sovražnikove vojne ladje in jih bombardirale. Nato bi letalec, ki bi takod pripravil pot, francoska armada sledila brez posebnih težav preko Rena in se združila kje pri Berlinu s češkimi in poljskimi četami. Vojna bi se končala prej, ko bi se sploh pričela. S tem pa bi bilo tudi konec Nemčije!«

Poleg vseh naštetih čisto vojaških vzrokov nemogočnosti revanšne vojne proti Franciji, pa so še drugi politično-gospodarski. Kaj bi Nemčija dosegla, ako bi se ji v resnici posrečilo premagati Francijo? Tega na vsak način ne, kar je izgubila v svetovni vojni, ker bi premagana Francija, ki se že danes nahaja napram Ameriki v sličnem položaju, kakor Nemčija napram Franciji prav gotovo ne zmogla prenesti bremen proporcionalnih onim iz leta 1870. In tega se Nemci, kot narod narodnih gospodarjev zelo dobro zavedajo. Zategadelj je konstatacija, da nima ideja revanšne vojske sedaj v Nemčiji nikakega raison d'être povsem točna in prepričljiva v blago skrb na smrt se pripravljajočim pensioniranim viličim generalom in golobnim potsdamskim hoferatom, ki imajo s tem za stara leta še nekaj dela, novovstajajoča demokratska Nemčija pa spričo tega pred njimi mir.

A. V.

**Naročite takoj
KOLEDAR
pri upravi Orjuna!
Cena 10 Din.**

Kronika.

Štednje priporoča vlada na vseh mogočih koncih in krajih. Drugje pa meče denar na cesto. Tako na primer v zunanjem ministrstvu. Ali je potreba vzdrževati poleg poslaneštva v glavnih mestih še generalne konzulate? S tem se po nepotrebnem podvojijo stroški, efekt pa bi bil enak, ako bi imelo vsako poslaštvo oddelek za izdajanje vizov in konzularnih overenj. Za tovrstno združenje konzularne in poslaštvske funkcije pletirajo tudi v drugih državah. Tako v Nemčiji, kjer ga zastopa grof Bernstorff.

V Beogradu seveda nimajo smisla za take predloge, ker kam bodo sicer deli potem skrbni očeti in strici porodice svoje deco, ki tako pridno študira z državnimi stipendijami po berlinskem »Eldoradu« in pariškem »Moulen Rouge«.

Tudi dokaz klerikalnega Jugoslovenstva. V roke nam je prišla slučajno knjiga poznane plačanca Balplatza, Bresnitza von Sydacoffa: »Das Balkanproblem«. Knjiga je pisana v strupeno protislovanskem tonu, povsem tako, kakor so to zahtevali visoki delodajalci. Interesantna je v tej knjigi Sydacoffova sodba o Slovencih. Dočim trdi, da so vsi liberalno misleči Slovenci veleizdajalci in plačanci kralja Petra in generala Volodimiroffa, predsednika vseslovenske lige, pa konstatira o slovenskih klerikalcih, da niso hoteli o kakem panslavizmu prav ničesar čuti in da so ostali vedno zvesti in neomajni branilci načel prevzvitene, habsburške dinastije. Gospod Sydacoff je poznal dobro klerikalne Papenhaimovce in po vsem pisanju soditi tudi oni izpisek iz reptiškega fonda, katerega drobtinice so padale liki sladka mana na javorovo mizo voditeljev slovenskega ljudstva, ki so dejali: »Črna zemlja naj pogrezne tega kdo odpade. Mi pa ostanemo kakor smo bili!«

Italija oborožuje svoje zaveznice. Avstrijski carinski uradi so pri preiskavi vlaka, namenjenega na Madžarsko, odkrili hitopastvo strojnih delov pušk in municije. Vagoni so prispeli iz Italije ter so bili naslovljeni za Budimpešto. Avstrijski carinski uradniki so v znak protesta zapustili obmejno postajo Močnostr. V Avstriji pripravljajo socialistična združenja železničarjev od-

Dajte kralju, kar je kraljevega!

Naše parlamentarne opozicije so rabile v zadnjih letih po vrsti proti vladi kot najmočnejše orožje — zaščito prečanskih interesov. Ta ideja je dedščina, ki jo zapusti vsaka opozicija čim vstopi v vlado svoji naslednici, ki operira potem z njo v isti ali nekoliko spremenjeni obliki. Od kar je to vprašanje aktualno, še nismo imeli vlade, ki bi po svojem sestavu, tem manj po svojem delu, umogla izbiti opoziciji ta meč iz rok. Današnja opozicija je to idejo pritrjala do vrhunca in skoro vsak napad se izvrši pod geslom: Prečanska fronta.

Jugoslovenski nacionalisti smó že po svoji ideologiji principiarno proti vsaki tvorbi, ki bi lahko še bolj oddaljila naša tri plemena vsakebi. Iz tega razloga nam tudi prečanska fronta ni simpatična. Vendar pa je njen pojav iz gospodarskih vidikov

povsem razumljiv in moramo jo ocenjevati kot zlo, ki je potrebno, da uniči še večje zlo.

Srbija je bila po končani vojni gospodarsko na tleh. Trgovino in industrijo je imela popolnoma uničeno, ravno tako vse komunikacije, poljedelstvo in živinoreja je bila verna slika vseh vojnihih strahot. Treba je bilo napora in žrtev celega jugoslovanskega naroda, da se je gospodarstvo v tej zemlji zopet dvignilo na stopnjo močnosti samostojnega življenja. V tem času so morali prečanski kraji nositi glavno breme državnih izdatkov ter tako polagati temelj novi stavbi. To nalogo je vršil prizadeti del našega naroda v polni meri, pa naj si so sem in tja mrmrale nezavedne množice, nahujskane po brezvestnih demagogih. Vršil je svojo nalogo tako dolgo, dokler je njegova produkcijska sila v danih raz-

ljački stroj, drugi in četrti v rezervi! Nož in puško!«

Izdajal sem te zapovedi za borbo in sem komaj spoznal svoj lastni glas. Bil mi je tako tuj in nepoznan. V ustih sem čutil neko grenkobo in jezik mi je otrpnil; v glavi mi je nekaj neznosno šumelo in zdelo se mi je, da ne stojim na zemlji, temveč, da lebdim v nekem zadušljivem in mračnem prostoru. (Dalje.)

kov. Prišlo je končno ono strahotno in nepoznano. Česar smo pričakovali...

Medtem, ko so čete skozi šibje in bodičevje zavzemale svoje položaje, je ena dobro zakrita baterija otvorila ogenj na turška položaja. V tem trenutku so se nad Kara Daghom pokazali beli oblaki dima in granate so ob eksploziji metale v zrak velike stebre kamenja. Na vsej fronti je tedaj zagrmela artilerijska palba, ki mi je takrat izgledala kot strašna uvertura smrti.

Dve turški bateriji, katere smo jasno videli nad selom Kondina, sta odgovorili takoj s svojimi šrapneli in granatami. Nad glavami smo slišali njihovo sikanje.

Čete so bile v oni goščavi postrojene v vodnih kolonah in čakale. »Komandant bataljona kliče vse komandire čet,« čujem glas ordonanca, katerega pa nisem videl.

Ko sem se malo za tem vračal k svoji četi, sem poizkušal zakriti vznemirjenje in hitro pušil cigareto.

Četa je določena v prvi bojni red. Prvi in tretji vod v stre-

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

Je najmodernejše urejena ter izvršuje vsa tiskarska dela od najpreprostejšega do najmodernejšega. - Tiska šolske, mladinske, legoslovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku - Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole
Risane, dnevniki in beležnice.

ločno akcijo in nameravajo ukiniti vsak tranzitni promet na Madžarsko.

Italija je s tem dejanjem ponovno dokazala kako spoštuje mirovne pogodbe. Njena zahrbtna politika proti zaveznicam, s katerimi je diktirala mirovne pogodbe, stremi za tem, da se »okoristi« z neugodnim razpoloženjem držav, ki so bile z njimi najbolj prizadete. Italija je sicer že nešteto dokazala svojo neznačajnost v politiki in menda ga ni na svetu diplomata, ki bi italijanski obvezi veroval, pa naj bi bila podpisana od tega ali onega predstavnika italijanskega naroda. Verolomstvo, zahrbtnost in neznačajnost so bile od pamtiveka karakteristične poteze naroda zmagovalcev in v istem pravcu se je — in se še vrši vsa visoka politika Italije. Vselej tega nas tudi najnovejši incident v Monostru ni presenetil — tem manj, ker nam je to tajno oboroževanje Madžarske po Italiji že delj časa znano.

V diplomatskih krogih Avstrije in Nemčije razpravljajo o tem dogodku zelo resno in najbrže pride do energične diplomatske intervencije. Seveda bo Italija zvesta svoji tradiciji skušala zvaliti vso krivdo na Madžarsko, kar pa se ji popolnoma gotovo ne bo posrečilo. Novi madež na italijanski časti pa italijanske politike pač ne bo razburjal pri njihovem zamazanem perilu.

Beogradsko zemljepisje in narodstvo. V Beogradu se nahaja centrala tvrdke Zumbulović — prodaja srečk državne loterije, katera ima podružnico tudi v Ljubljani na Aleksandrovi cesti. Omenjeno podjetje pošilja iz Beograda našemu ljudstvu prospekte za nabavo srečk v nemškem jeziku.

Potrebno je, da se omenjena tvrdka nauči zemljepisja oziroma

narodoslovja, da bo vedela kakšno prebivalstvo ima Slovenija. Mogoče nam prihodnje leto pošljejo prospekte v italijanskem ali pa alban-skem jeziku.

Mačkodski M 420 bluva ogenj in žveplo na ubogo Jugoslavijo, ki se je upala podpisati prijateljski pakt s Francijo brez predhodnega dovoljenja velike Italije. Sedaj je Jugoslavija v očeh fašistovskih moljcev samo še kopija — slaba kopija ranjke Avstrije!

To je najnovejši italijanski adut, katerega je vrget na mizo najbrže kak črnosrajčniški general, ki je bil pred vojno večji Nemec kot Viljem in je sedaj hujši fašist kot Duce sam. Ali pa je iz vrst onih hrabrih vojakov svete Italije, ki so kot ujetniki na Ljubljanskem gradu iz poželjenja po boljši menaži na vse kriplje prepevali:

»Bog ohrani, Bog obvari
nam cesarja Avstrijo!«

Papež je zadovoljen z Italijo. Za Božič je papež imel v kolegiju kardinalov velik govor, v katerem se je spomnil radostnih dogodkov preteklega leta. Posebno je v tem govoru pohvalil Italijo, ki da je v katoličanstvu jako napredovala. Gotovo smatra Sv. Oče za velik napredek katoličanstva tudi preganjanje slovenskih duhovnikov in potuževanje naše dece v Italiji.

Apel jugoslovenskih emigrantov iz Amerike. Pretekle dni so jugoslovenski emigranti iz San Franciska poslali Nj. Vel. Kralju Aleksandru I. prošnjo, v kateri apelirajo na njega, naj jim s svojimi močmi pomore pri rešitvi skrahirane Zemljoradniške obrtne banke v Beogradu, v kateri imajo naloženo veliko imetje, ki bi pa bilo vsled nepoštenega manipuliranja gotovih višjih gospodov izgubljeno.

Naš pokret.

Akcija Akademskega kluba Orjuna S. S. na Sušaku. Naši najmlajši bratje na Sušaku so pričeli z energično akcijo. Priredili so že par jako posrečenih prireditev in pokazali, da prav razumejo naš program. Žalibog je baš naši srednješolski omladini v večini krajev Jugoslavije vsled stroge ministerjalne odredbe, nemogoče delovati tako, kot to zahteva pravi uspeh. Čestitamo bratski srednješolski sekciji na Sušaku, ki je bila že od nekdanj ena najboljših srednješolskih organizacij Orjuna, k njenim uspehom v veri, da se bo skoro vsa jugoslovenska srednješolska omladina zbrala v vrstah Orjuna in šla po poti svojih predvojnih drugov.

Poverjeništvom in članom Orjuna. Konzorcij lista »Jugoslavija« je organizoval zbiranje prispevkov za nakup tiskarne. V to svrhu izbrani akcioni odbor tvorijo bb. dr. Dimitrijevič, inž. Radojlovič in prof. Pavlovič. Prosimo vse brate Orjunaše, da kupujejo bloke, ki jih bo v to svrhu razposlal akcioni odbor vsem poverjenikom, ker bodo s tem podprli nakup prve orjunaške tiskarne in tako tudi uspešno propagandno delo Orjuna.

Objava Štaba izvidniškega bataljona Streljačke družine za Slovenijo. V izvrho lažjega in uspešnejšega delovanja se je z novim letom 1928. dosedanja izvidniška četa za Slovenijo razdelila na dve četi — v ljubljanski oblasti ena in v mariborski oblasti ena — ki tvorita skupaj bataljon in katerih prvi načelnik dosedanj vodja izvidnikov v Ljubljani, drugi pa dosedanj vodja v Ptuj. Oba bosta prejela tozadevno odredbo in nadaljnje direktive in bosta lahko pričela z intenzivno organizacijo izvidniških odredov Streljačke družine v svojih oblasteh. Odredba g. ministra prosvete bo vpsalana vsem odredom takoj, ko jo prejmemo. Zdravo!

Komandant bataljona.

Orjuna Franu Supilu. Supilove mu pepelu se je poklonila tudi deputacija Oblastnega in mestnega odbora Orjuna v Splitu, med mnogobrojnimi venci pa je bilo ob tej priliki videti dva lavorova venca splitske Orjuna in »Pobede«.

Božična priloga »Pobeda«. K svoji božični številki je »Pobeda« pridala še zanimivo prilogo, posvečeno bratom v robstvu. Med razni-

mi idejnimi članki se v tej prilogi nahajajo razni spomini na pok. br. Spasaja Hadži-Popovića, popis vseh večjih fašistovskih nasilij nad našim narodom v robstvu.

Ob obletnici smrti br. Valentina Žica. Vse dalmatinske Orjune se pripravljajo, da kar najslovesneje proslavijo spomin na junaško smrt najboljšega izmed njih. Orjune v večjih krajih Dalmacije se bodo spominjale tega junaka z večjimi prireditvami, ostale pa z manjšimi cerkvenimi svečanostmi.

Nove organizacije v Srbiji. Orjunaška ideja dobiva v Srbiji vedno bolj na terenu. Mestne Orjune se ustanovljajo v krajih, kjer je bila doslej jugoslovenska ideja popolnoma neznana. Pretekli teden se je ustanovila mestna Orjuna v Vranju in v Resniku. Mladim organizacijam želimo čim največ uspeha.

Skupščina mestne Orjune v Leskovcu se je vršila dne 25. decembra pr. leta. Zborovanja se je udeležilo celokupno članstvo. Za predsednika je bil izvoljen br. Božidar Čurić, za podpredsednika br. dr. Božidar Svilar. Organizacija, ki se je v kratkem času razvila v eno najmočnejših, nam nudi garancijo, da

bo v svojem okraju izpolnila vse nade, ki jih stavimo vanjo.

Skupščina Orjuna v Malem Lžu. Dne 8. preteklega meseca se je vršila skupščina te mestne organizacije ter pokazala, da Orjuna osvaja vedno širše plasti naroda. Na zborovanju se je izvršila tudi reorganizacija tankajšnje Orjune.

V Krapanju se je vršil dne 27. decembra pr. l. veličasten javen zbor tamkajšnje Orjune, ki je bil krasna manifestacija naše sile v narodu. Na zboru so govorili delegati šibeniške Orjuna brat dr. Medini in brat Maček.

»Jugoslavija«, glavni organ organizacije Jugoslovenskih nacionalistov se je v poslednjem času izpopolnil tako, da spada med najbolj razširjene in najprijetnejše liste, ki izhajajo v Beogradu. Poleg aktualnih, ideoloških, političnih in gospodarskih člankov najplavnejših beogradčanov priobčuje tudi slovenske članke. Vsem bratom toplo priporočamo naj se naroče na »Jugoslavijo«.

Za tiskovni sklad »Orjuna« so darovali: Neimenovani 25 Din, M. Teledko 5 Din, neimenovani 500 Din; skupaj 530 Din. Iskrena hvala. Bratje posnemajte jih!

Tužni glasi.

Dosedanji glavni urednik »Popola di Trieste«, ki je bil kakor znano soudeležen pri groznem umoru tiskarnarja Müllerja, je z včerajšnjim dnem odločil to svoje mesto, ker ga je stranka pozvala na višje mesto. Poverila mu je namreč lokalno vodstvo »Agencije Stefani«. Ime novega urednika ni še znano.

Zopetni naval proti slovenskemu življu. Vse kaže, da so se razmere glede Slovanov pod Italijo v zadnjem času silno poslabšale. Tako so v medeljo pozvali bivšega tajnika sedaj razpuščenega društva »Prosveta« iz Trsta na policijski komisariat in so ga tam svarili, da naj neha s svojim protitalijanskim delovanjem, ki je naperjeno proti »spontani« asimilaciji slovenskega življa v Italiji. Odvzeli so mu tudi dovoljenje za motorno kolo in so mu dali razumeti, da se bo moral sedaj posluževati za svoje poti le tramvaja ali železnice, kjer pa je zadostno preskrbljeno za nadzorovanje.

Nekemu znanemu tržaškemu slovenskemu voditelju in odvjetniku pa so dali stalnega angela varuha, ki mu sledi na vsakem koraku.

Od drugega slovenskega odvjetnika pa, ki ne biva v Trstu in je celo posvetovalni član v pokrajinski upravnici komisiji, je krajevna varnostna oblast zahtevala, da odtisne na indentitetno izkaznico tudi prst kakor navaden zločinec in kakor so to zahtevali v mnogih krajih od vsega slovenskega prebivalstva. Le na osebno posredovanje prefekta samega je oblast odstopila od svoje zahteve.

»Popolo di Trieste« prinaša zelo obsežen članek o pofašistenju šole. Na dolgo in široko razpravlja najprej, kako je vendarle tudi v šolo lahko prodrli fašizem in da se po-

vsod prostovoljno vpisujejo učenci v vrste Ballij in predstraž, učenke pa med Male in Mlade Italijanke.

Kakšna je ta prostovoljnost, o tem znajo peti docela drugačno pesem, ne samo slovenski srednješolci pod Italijo, temveč tudi Italijani sami. So namreč šole, kjer so kar prisilno vpisali vse dijake in so dali staršem v dokaj jasni obliki razumeti, da za nefašista sploh ni mesta v šoli. Na neki srednji šoli v Trstu je celo profesor, ki je največ v to svrhu agitiral, izjavil, da je letos res še vpisovanje po zakonu prostovoljno, s prihodnjim letom pa bo obvezno, in sicer bodo tvorili oni, ki se niso lotos že prostovoljno vpisali, posebno kazensko legijo.

Člankar v »Popolu«, ki se podpisuje za Antonio Mascuzzi pa razvija na koncu svoje razprave tezo, da je absurdno govoriti o prostovoljnosti misli. Država ima pravico in dolžnost, da vpliva na mišljenje svojega naraščaja. Nesmiselno je ločiti izobrazbo od vzgoje. Radi tega mora biti šola izključno fašistovska.

»Popolo di Trieste« je pričel zopet gonjo proti rabi slovenščine v cerkvi. Najprej se je pred dnevi zopet spravil na župnika Luxa v Koprsčini, ki je imel, kakor znano, pred nekaj meseci silno zanimiv in značilen proces. Tožil je namreč dopisnika iz Kopra in tedanjega glavnega urednika »Popola di Trieste« inž. Menesinija radi razžaljenja časti, ker je ta list objavil celo vrsto člankov, v katerih je silno napadal tega župnika, ki dasi Italijan, pridiguje v svoji župniji slovenski in pozdravlja slovenske kmete v slovenščini. Obtoženi so tudi bili, da so dejansko napadli omenjenega

župnika in mu grozili z najhujšimi posledicami.

Proces je, kakor pri dosedanjih razmerah v Italiji docela razumljivo, izpadel v škodo g. župnika Luxa. Obtoženci so namreč doprinesli dokaz resnice, da je župnik res pridigoval slovenski, radi dejanskega napada na g. župnika pa so bili oproščeni, češ, da niso tega zagrešili, dasi je tudi iz njihovih lastnih izpovedi to dokaj jasno izhajalo; radi pretenja pa so bili tudi oproščeni, ker je bila za take prestopke izdana amnestija. Ubogi župnik, ki je le izpolnjeval ukaz svojega višjega cerkvenega pastirja, je sam povedal pri procesu, je moral celo plačati procesne stroške.

Sedaj je župnik Luxe še na svojem mestu. Fašistom pa to ni všeč in radi tega so začeli zopet gonjo proti njemu, češ, da se kljub procesu ni izpremenil v svojem obnašanju proti župljanom.

Zdi se pa, da ti napadi niso posebno všeč škofijskemu ordinarijatu, kajti članek, ki ga je objavil »Popolo« pod naslovom »Ortodossia«, je očitno namenjen duhovniškim krogom. Članek se glasi v prevodu tako-le:

»Ne, jasni in velečastiti gospodje, vprašanje pravoslavja je le nemumost, ki si jo je izmisli kak preveč vnet semeniščnik.

Verjeti ali širiti misel, da bi Slovani, ako se ne bi dovolilo slovenskim duhovnikom, da ravnajo po svoje, to se pravi po volji kakega zaupnika Orjuna, ki je prišel iz Jugoslavije, zapustili katoliško cerkev in da bi prestopili v pravoslavje, je izmišljotina, kakor toliko drugih, ki je nastala v glavi kakega slovenskega monsinjorja, ki že predolgo vlada med višjimi duhovniki v naših krajih.

Dobro je enkrat za vselej zavrniti te govornice, ki služijo za pretvezo našemu škofijskemu ordinarijatu za razne koncesije sedaj tu in sedaj zopet tam v naših krajih.

Ako bi se pa, kar pa ne moremo niti verjeti, zgodil samo en tak slučaj, en sam slučaj pravimo, da bi kdo prešel v pravoslavno cerkev, potem bi imel opraviti s fašisti, in sicer iz dveh razlogov:

1. Fašisti kot pravi katoličani (in teh je ogromna večina v Italiji) ne bi dopuščali take razžalitve cerkve.

2. Prestop v pravoslavje ne bi bil verski protest, temveč nacionalni protest s strani elementov, nahujskanih od zunaj. V tem slučaju naj bodo gospodje v ulici Cavana (kjer je sedež škofijskega ordinarijata) mirni. Fašisti bi znali, kako se mora zatreti najmanjši poskus ortodoksije.

Nehajmo torej s takimi praznimi marnami in postopajmo enkrat kakor se mora postopati, kot Italijani, kajti vsi tukaj, v obleki ali brez obleke smo Italijani, ki spoštujejo zakone in sveto pravico Italije do tega ozemlja.

Podpisan je neki »Vindice«, ki je prej večkrat dal svoj podpis pod članke, naperjene proti slovenskemu duhovništvu.

Sprememba v obsegu občin. Združitev po več občin v eno samo se nadaljuje sedaj v goriški pokrajini. Tako so bile v zadnjih dneh združene občine Šempas, Osek, Ozeljam, slednja s frakcijama Vitovlje in Sv. Mihael v eno samo občino pod imenom Šempas. Enako sta bili občini Breginj in Selo združeni v občino Breginj.

Uradni list je objavil ukaz od 20. novembra, s katerim se poveri fizična vzgoja srednje šolske in ljudskošolske mladine ustanovi Ballij. S tem se podvržejo poveljnikom fašistovskih mladinskih organizacij vsi šolski otroci sploh, tudi oni, ki so se odslej znali odtegniti vpisu med Ballile in predstražnike.

Pomaranče, mandarine, limone

ter vse drugo južno in domače sadje, zelenjava in deželni pridelki se dobe najceneje pri tvrdki

M. STELE & I. PIELICK
LJUBLJANA, Šolski drevored (Semenišče)

Telefon int. 2547.

Zahtevajte cenik!

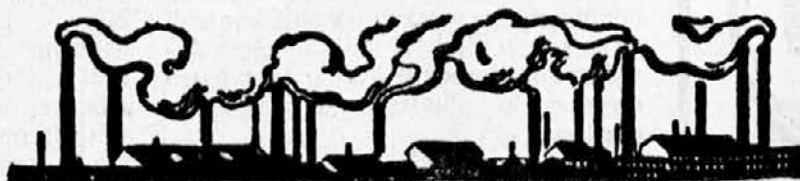
MARKO ROSNER MARIBOR, Slovenska ulica št. 13.

**Zaloga
manufakturnega
blaga**

Samo na debelo!

Telefon št. 232.

GRADBENO PODJETJE ING. DUKIČ IN DRUG

LJUBLJANA Bohorličeva ulica št. 24